

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
- SECȚIILE UNITE -

DECIZIA Nr. 40
din 22 septembrie 2008

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 334 din 20/05/2009

Dosar nr. 16/2008

Sub președinția domnului profesor univ. dr. Nicolae Popa, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, s-a întrunit pentru a examina recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, referitor la stabilirea stagiului complet de cotizare utilizat pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de recalculare a pensiilor în sistemul public, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 în baza Legii nr. 3/1977 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă.

Secțiile Unite au fost constituite cu respectarea dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 304/2004, republicată, fiind prezenți 81 de judecători din totalul de 115 aflați în funcție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de procurorul Antoaneta Florea.

Reprezentanta procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut recursul în interesul legii, solicitând admiterea acestuia, cerând să se decidă în sensul că stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă este cel reglementat de art. 14 din Legea nr. 3/1977.

SECȚIILE UNITE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

Instanțele judecătorești nu au un punct de vedere unitar cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 din Legea nr. 19/2000 referitor la stabilirea stagiului complet de cotizare utilizat pentru determinarea punctajului mediu anual în operațiunile de recalculare a pensiilor în sistemul public, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 în baza Legii nr. 3/1977 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă.

Astfel, unele instanțe s-au pronunțat în sensul că persoanele pensionate în baza Legii nr. 3/1977 și care și-au desfășurat activitatea în condiții speciale beneficiază la determinarea punctajului mediu de un stagiul de cotizare de 20 de ani, conform art. 43 alin. (1) din Legea nr. 19/2000.

În motivarea acestui punct de vedere s-a reținut că dispozițiile art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat statuează că recalcularea pensiilor se efectuează cu respectarea prevederilor Legii nr. 19/2000.

Or, potrivit art. 43 alin. (1) și anexei nr. 4 la Legea nr. 19/2000, persoanele care și-au desfășurat activitatea în condiții speciale beneficiază la determinarea punctajului mediu de un stagiul de cotizare de 20 de ani.

S-a mai relevat că, chiar dacă art. 2 alin. (3) din Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operațiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000, prevede că pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 stagiul de cotizare este cel prevăzut de Legea nr. 3/1977, alin. 4 al acestui articol derogă de la alineatul anterior și face referire la pensiile stabilite de acte normative cu caracter special, iar art. 43 alin. 1 și anexa nr. 4 la lege au caracter special.

S-a mai susținut că o altă interpretare contrară acestor dispoziții legale ar conduce la înfrângerea principiului inserat în preambulul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, conform căruia la muncă egală se acordă aceeași pensie, și ar lipsi de eficiență art. 2 al aceluiași act normativ ce prevede că recalcularea pensiilor se efectuează cu respectarea Legii nr. 19/2000, lege care prevede reducerea stagiului de cotizare.

Alte instanțe, dimpotrivă, au considerat că pentru persoanele pensionate în baza Legii nr. 3/1977 stagiul de cotizare, în vederea determinării punctajului mediu, este cel prevăzut de legea în vigoare la data pensionării.

În acest sens s-a reținut că, pentru persoanele pensionate sub imperiul Legii nr. 3/1977, drepturile de pensie se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual, astfel cum se dispune prin art. 2 alin. (1) din Normele metodologice de evaluare a pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit

legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, norme aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004.

Potrivit acestor norme, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual reprezintă vechimea integrală în muncă, prevăzută de legislația în vigoare la data deschiderii dreptului la pensia de care persoana beneficiază sau care i se cuvine la data începerii operațiunii de evaluare.

De asemenea, alin. (3) al aceluiași articol prevede că, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual va fi cel reglementat de Legea nr. 3/1977.

Prin urmare, singurele facilități oferite de Legea nr. 3/1977 persoanelor care au lucrat în grupa I sau II de muncă sunt acordarea sporului de grupă și posibilitatea pensionării înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare, dispozițiile art. 14 din acest act normativ neavând semnificația reducerii stagiului de cotizare utilizat la recalcularea pensiei.

Ca atare, este lipsită de relevanță împrejurarea că, potrivit dispozițiilor art. 43 și art. 77 alin. (2) din Legea nr. 19/2000, stagiul de cotizare complet a fost stabilit la 20 de ani pentru aceste grupe de muncă.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și au aplicat corect dispozițiile legii.

Noua legislație privind sistemul public de pensii are ca principiu general stabilirea cuantumului pensiei convenite fiecărui titular în luarea în considerare a întregii activități și a drepturilor salariale realizate pe tot parcursul timpului ce se consideră perioadă de cotizare.

Pentru fiecare lună și întreaga perioadă ce constituie vechime în muncă ori este asimilată acesteia, se stabilește punctajul corespunzător în raport cu drepturile salariale obținute, iar prin înmulțirea punctului de pensie, prevăzut în legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat, cu punctajul mediu realizat se calculează cuantumul pensiei convenite fiecărui titular.

Pensia pentru limita de vârstă se acordă asiguraților care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare realizat în sistemul public [art. 41 alin. (1) din Legea nr. 19/2000].

Vârsta standard de pensionare, respectiv vârsta la care se poate solicita înscrierea la pensie, este de 60 de ani pentru femei și de 65 de ani pentru bărbați.

Atingerea vârstei standard de pensionare se va realiza în termen de 13 ani de la data intrării în vigoare a legii, prin creșterea vârstelor de pensionare, pornindu-se de la 57 de ani pentru femei și de la 62 de ani pentru bărbați, conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 3 [art. 41 alin. (2)].

Stagiul minim de cotizare atât pentru femei, cât și pentru bărbați este de 15 ani. Creșterea stagiului minim de cotizare de la 10 ani la 15 ani se va realiza în termen de 13 ani de la data intrării în vigoare a legii, conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 3 [art. 41 alin. (3)].

Stagiul complet de cotizare este de 30 de ani pentru femei și de 35 de ani pentru bărbați [art. 41 alin. (4)].

Potrivit art. 160 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, vechimea în muncă recunoscută pentru stabilirea pensiilor până la intrarea în vigoare a prezentei legi constituie stagiul de cotizare.

Pentru persoanele care au lucrat în condiții deosebite de muncă legiuitorul a instituit norme speciale referitoare la vârsta de pensionare și la stagiul de cotizare, stabilind, după caz, luarea ori neluarea în calcul a perioadelor asimilate stagiului de cotizare.

Astfel, prin art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 s-a prevăzut ca asigurații care și-au desfășurat activitatea în locurile de muncă prevăzute la art. 20 alin. (1) lit. a) și care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 20 de ani în aceste condiții beneficiază de pensie pentru limită de vârstă începând cu vârsta de 45 de ani.

Asigurații care și-au desfășurat activitatea în locurile de muncă prevăzute la art. 20 alin. (1) lit. c) și d) și care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 25 de ani beneficiază de pensia pentru limita de vârstă cu reducerea vârstelor standard de pensionare cu 15 ani.

Este vorba de personalul unităților miniere, care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50% din timpul normal de muncă în fiecare lună [art. 20 alin. (1) lit. a)], de cei care și-au desfășurat activitatea ca personal navigant în aviația civilă prevăzută în anexa nr. 1 [art. 20 alin. (1) lit. c)] sau în una dintre profesiile ce țin de activitatea artistică, prevăzute în anexa nr. 2 la lege [art. 20 alin. (1) lit. d)].

Potrivit art. 44 din Legea nr. 19/2000, asigurații menționați la art. 20 alin. (1) lit. a), c) și d) care au realizat stagii de cotizare mai mici decât cele prevăzute la alin. (1) și (2) ale art. 43 beneficiază de pensii pentru limită de vârstă cu reducerea proporțională a vârstelor standard de pensionare, în condițiile realizării stagiilor totale de cotizare necesare conform prevederilor cuprinse în anexele nr. 4 și 5.

De asemenea, conform art. 77 alin. (1)-(3) al aceluiași act normativ, punctajul mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale realizate de asigurat în perioada de cotizare la necesarul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare, prevăzut în anexa nr. 3.

În situația asiguraților prevăzuți la art. 43 și 47, la stabilirea punctajului mediu anual conform alin. (1) se iau în considerare stagiile de cotizare prevăzute la aceste articole.

În situațiile prevăzute la art. 44, la stabilirea punctajului mediu anual al asiguraților conform alin. (1) se iau în considerare stagiile totale de cotizare necesare prevăzute în anexele nr. 4 și 5.

Începând cu data de 1 octombrie 2004, pensiile din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, au fost evaluate în vederea recalculării în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000.

Evaluarea s-a efectuat prin determinarea punctajului mediu anual aferent fiecărei pensii aflate în plată sau convenite, în conformitate cu prevederile legale.

Metodologia de efectuare a evaluării a fost prevăzută în Normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004.

Potrivit art. 2 din aceste norme metodologice, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual reprezintă vechimea integrală în muncă prevăzută de legislația în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie de care persoana beneficiază sau care i se cuvine la data începerii operațiunilor de evaluare.

Pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis anterior datei de 1 iulie 1977, data intrării în vigoare a Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru toate categoriile de pensii va fi de 20 de ani pentru femei și de 25 de ani pentru bărbați.

Pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual va fi cel reglementat de Legea nr. 3/1977.

Pentru persoanele beneficiare de pensii stabilite în condițiile prevăzute de acte normative cu caracter special, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual este vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului de pensie prevăzută de aceste acte normative.

Prin data deschiderii dreptului la pensie se înțelege data la care persoana în cauză a fost înscrisă la categoria de pensie de care beneficiază sau care i se cuvine la data începerii operațiunilor de evaluare (art. 3 din normele metodologice).

În art. 14 din Legea nr. 3/1977 se prevedea că pentru persoanele care au lucrat efectiv cel puțin 20 de ani în locuri care, potrivit legii, se încadrau în grupa I de muncă sau cel puțin 25 de ani în grupa II de muncă, la stabilirea pensiei se lua în calcul, pentru fiecare an lucrat în aceste grupe, câte:

- a) un an și 6 luni pentru grupa I de muncă;
- b) un an și 3 luni pentru grupa II de muncă.

Pe această bază persoanele care au lucrat în grupele I și II de muncă aveau dreptul, la cerere, să fie pensionate la împlinirea vârstei de:

- a) 52 de ani pentru grupa I și 57 de ani pentru grupa II, bărbații;
- b) 50 de ani pentru grupa I și 52 de ani pentru grupa II, femeile.

Persoanele care îndeplineau condițiile prevăzute la alin. 1 erau pensionate, la cerere, la 50 de ani, atât bărbații, cât și femeile din grupa I de muncă, și la 55 de ani bărbații sau 50 de ani femeile din grupa II de muncă.

De asemenea, potrivit art. 16 din același act normativ, persoanele care au lucrat cel puțin 5 ani în grupele I și II de muncă aveau dreptul să li se ia în calculul vechimii în muncă, pentru fiecare an lucrat în aceste grupe: un an și 6 luni pentru grupa I sau un an și 3 luni pentru grupa II. În aceste cazuri nu se reducea limita vârstei de pensionare.

Cu alte cuvinte, asigurații care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă, determinate ca atare prin ordine ale Ministerului Sănătății, și ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977-31 martie 2001 au beneficiat atât de reducerea vârstei legale de pensionare, cât și de majorarea vechimii în muncă, deci a perioadei de contribuție, denumită în actuala reglementare stagiul de cotizare.

Cele stabilite de unele instanțe, în sensul că acestei categorii de asigurați îi sunt aplicabile dispozițiile art. 43 din Legea nr. 19/2000 și ale anexei nr. 4 la această lege ca "act normativ special" la care fac trimitere prevederile art. 2 alin. (4) din normele metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004, sunt consecința unei interpretări greșite a prevederilor legale, întrucât Legea nr. 19/2000 reprezintă o lege generală, actul normativ-cadru în domeniul pensiilor și al drepturilor de asigurări sociale.

În ceea ce privește principiul înscris în expunerea de motive a Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, potrivit căruia "la condiții egale de pensionare, pensii egale, indiferent de anul ieșirii la pensie", acesta nu poate fi aplicat în cauză atât timp cât în lege nu există o prevedere expresă potrivit căreia și persoanelor care au lucrat în grupele speciale de muncă și s-au pensionat anterior intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000 li se aplică acest act normativ pentru determinarea stagiului de cotizare și, în raport de acesta, a punctajului mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare.

Această interpretare decurge și din dispozițiile art. 4 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, potrivit căreia determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii se face pe baza datelor, elementelor și informațiilor din documentațiile de pensii aflate în păstrarea caselor teritoriale de pensii, cu respectarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1.550/2004 privind efectuarea operațiunilor de evaluare în vederea recalculării pensiilor din sistemul public, stabilite în fostul sistem al asigurărilor sociale de stat potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în conformitate cu principiile Legii nr. 19/2000.

Ca atare, aplicabilitatea prevederilor normelor metodologice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.550/2004 este întărită și confirmată de norma de trimitere din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005.

Totodată, potrivit art. 1 din Codul civil și art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată, legea dispune numai pentru viitor, ea nu are putere retroactivă.

În aceste condiții, este evident că legea nouă, respectiv Legea nr. 19/2000 nu se poate aplica decât situațiilor ivite după intrarea ei în vigoare, deci persoanelor ale căror drepturi la pensie s-au deschis după data de 1 aprilie 2001, nu și persoanelor pensionate sub imperiul Legii nr. 3/1977.

Ca atare, pentru asigurații care au lucrat în condiții speciale de muncă și ale căror drepturi la pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001, stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual este cel reglementat de art. 14 din Legea nr. 3/1977.

În consecință, în temeiul art. 329 din Codul de procedură civilă și al art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, Secțiunile Unite urmează să admită recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și de Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara și să decidă că dispozițiile art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 se

interpretează în sensul că stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă este cel reglementat de art. 14 din Legea nr. 3/1977.

PENTRU ACESTE MOTIVE

În numele legii

D E C I D:

Admit recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și de Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara.

Dispozițiile art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se interpretează în sensul că stagiul complet de cotizare utilizat la determinarea punctajului mediu anual pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977-31 martie 2001 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă este cel reglementat de art. 14 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială.

Obligatorie, potrivit art. 329 alin. 3 din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 22 septembrie 2008.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
prof. univ. dr. NICOLAE POPA

p. Prim-magistrat-asistent,
Victoria Maftei, eliberată din funcție prin pensionare,
Adriana Daniela White